

รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดนนทบุรี¹

Development model to drive for integrated sustainable Tourism in Non-thaburi Province

บุปชาติ ดวงดี²

Bupachart Duangdee²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของจังหวัดนนทบุรี 2) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของในพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนนทบุรี 3) สร้างรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบรายการศึกษาชุมชน แบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก กับกลุ่มตัวอย่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยว จำนวน 30 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทรัพยากรท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา ทรัพยากรทางวัฒนธรรม ได้แก่ โบราณสถานและวัดเก่าแก่ เช่น วัดเฉลิมพระเกียรติวรวิหาร วัดมัยยิกาวาสวรวิหาร และศาลากลางจังหวัดหลังเก่า ทรัพยากรมรดก ได้แก่ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ ไทย-มอญ และงานวัฒนธรรมสองฝั่งเจ้าพระยาหาเงาภูวดินทร์ ทรัพยากรกิจกรรม ได้แก่ ท่องเที่ยวตลาดน้ำและล่องเรือไหว้พระ 9 วัด ทรัพยากรบริการ ได้แก่ การบริการคมนาคมทางรถ เรือ และรถไฟ 2) ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย จุดแข็ง คือ สถานที่ตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร มีความโดดเด่นทางธรรมชาติคือแม่น้ำเจ้าพระยา มีโบราณสถาน วัดเก่าแก่ และกิจกรรมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ จุดอ่อน คือ การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวมีน้อย โอกาส คือ นนทบุรีสามารถพัฒนาท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงไปสู่ภูมิภาคต่างๆได้ อุปสรรคคือ ไม่มีการวางรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 3) ผู้วิจัยขอเสนอรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดนนทบุรี โดยการบูรณาการทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวในองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรมและด้านจิตใจ

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จังหวัดนนทบุรี

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ “แผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดนนทบุรี”

² นิสิตหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา 0813762123 bupachart.d@gmail.com

Abstract

This research aimed at 1) studying the natural tourism resources of Nonthaburi Province 2) analyzing SWOT for sustainable tourism development in Nonthaburi Province 3) development model to drive for integrated sustainable tourism in Nonthaburi Province. Qualitative research was used in this research collected with Community Study tools, Tourism Resources Audit and in-depth interview with related public officials, private sector; tourism service providers, local people in tourist attraction area and Thai tourists who visit tourist attractions totally 30 persons .

As a result, it was found that the importance natural tourism resources in Nonthaburi Province are Chaophraya River. Cultural resources are ancient monuments and many old temples such as: Wat Chaloe Phrakiat Woraviharn, Wat Poramaiyakawas Woraviharn and Old Provincial Hall. Traditional resources are Loykratong festival, Songkran Thai-Morn festival, Mahachetchadabodhin riverside cultural festival. Activity resources are visiting floating market and making a merit 9 temples by boat. Service resources are convenient transportations by care, bus, boat and sky- train and quality. The result of SWOT analysis are as following: Strength: Nonthaburi is near Bangkok capital of Thailand thus the system of transportation is convenient. Nonthaburi outstanding natural and cultural resources which are Chaophraya river, ancient monuments, old temples and attraction traditional activities. Weakness: Lack of public relations to promote tourism information. Opportunities: Nonthaburi will possibly expand tourism market by creating cluster tourism and branding Nonthaburi both tourism attractions and local products for community's income. Threats: there is none direction of tourism development guideline. Consequently, the research proposed the development model to drive integrated sustainable tourism in Nonthaburi Province according to 4 dimensions of tourism resources including: environment, economic, social, culture and spiritual development.

Keywords : Model for tourism development, integrated sustainable tourism, Nonthaburi Province

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดในโลก การดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวแล้วแต่มีความสัมพันธ์กับบริบทโดยรอบในด้านต่างๆ เช่นทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมหลายประเภท อาทิเช่น อุตสาหกรรมด้านที่พักแรม อุตสาหกรรมขนส่งและธุรกิจอื่นอีกมาก จึงกล่าวได้ว่าหากประเทศใดมีการบริหารจัดการด้านการ

ท่องเที่ยวที่ดี จะส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ประชาชนก็จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นผลประโยชน์ตามมา

สถานการณ์ทางการตลาดและแนวโน้มการท่องเที่ยวโลกองค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: UNWTO) ได้พยากรณ์การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวว่า เมื่อถึงปี พ.ศ. 2563 จะมีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศจำนวน 1,600 ล้านคน ภูมิภาคที่มีแนวโน้มเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมคือ ภูมิภาคเอเชียตะวันออก เอเชียแปซิฟิก และกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในส่วน

ของแนวโน้มด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย ศูนย์วิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (TAT Intelligence Center) คาดการณ์ว่านักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกและยุโรปเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักของไทย และนักท่องเที่ยวไทยมีแนวโน้มเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น ดังนั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทยจึงมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ ในการพัฒนานั้นควรเป็นไปอย่างยั่งยืนเพื่อให้เกิดผลอย่างประสิทธิภาพ

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือการจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมและจิตใจ ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวตามขอบเขตของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม ตระหนักถึงผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน โดยประสานความต้องการของชุมชนให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวต่างๆ การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบให้เกิดความยั่งยืนได้ ต้องมีการบูรณาการความคิดเห็น เปิดรับการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 4 กลุ่ม ได้แก่ ภาครัฐ ภาคประชาชนหรือชุมชน ภาคเอกชน และนักท่องเที่ยว

จังหวัดนนทบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม พื้นที่ส่วนใหญ่ทำการเกษตร เป็นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำเจ้าพระยา ที่ยังคงความเป็นชุมชนสะท้อนถึงอารยธรรม ประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน ทั้งสาธารณูปโภคพื้นฐาน และภูมิอากาศนั้นเหมาะแก่การพัฒนาการท่องเที่ยวมาก แต่ด้วยเหตุที่นนทบุรีตั้งอยู่เขตปริมณฑล ติดกับกรุงเทพมหานคร ความเป็นเมืองจึงไม่แตกต่างจากกรุงเทพมหานคร การท่องเที่ยวในจังหวัดนนทบุรีนั้นจึงไม่ได้รับความนิยม ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าของสิ่งปลูกสร้าง ทั้งทางคมนาคม และที่อยู่อาศัย นนทบุรีจึงถูกพัฒนาไปในด้านของวัดตมมากกว่า จนทรัพยากรธรรมชาติและ วัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน ประวัติศาสตร์ อาจถูกความเจริญก้าวหน้าครอบงำและลบหายไป

ในที่สุด

ปัจจุบันแผนพัฒนาจังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2557-2560 ได้กำหนดวิสัยทัศน์จังหวัดว่า “เสริมสร้างและพัฒนาจังหวัดนนทบุรีให้กลายเป็นเมืองแห่งเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการผลิตภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม ภาคธุรกิจการค้า และการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมาตรฐานชีวิตและมีมูลค่าเพิ่ม”ตามนโยบายจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรีได้รับการสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยดึงเอาเอกลักษณ์ ธรรมชาติ และทรัพยากรและวัฒนธรรมของจังหวัดร่วม เช่น ล่องเรือไหว้พระแก้ววัด งานแสดงสินค้าของดีเมืองนนท์ งานทุเรียนนนท์ ฯลฯ แต่โครงการที่มีส่วนใหญ่ ไม่มีการวางรูปแบบแนวทางเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน กิจกรรมถูกจัดขึ้นในระยะเวลาสั้น โดยความสำคัญทางการสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจมากกว่า สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความจำเป็นในการศึกษาศักยภาพของการท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรี ตลอดจนวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรีเพื่อวางรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัด โดยอาศัยความคิดเห็นจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนและนักท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) ศึกษาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของจังหวัดนนทบุรี
- 2) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของในพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนนทบุรี
- 3) สร้างรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเพื่อศึกษาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวในจังหวัดนนทบุรีและวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนนทบุรี ตลอดจนสร้างรูปแบบแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดนนทบุรี ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary) เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อทราบแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดนนทบุรี

2. เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Research)

2.1 ผู้วิจัยลงพื้นที่จังหวัดนนทบุรีเพื่อทำการศึกษาชุมชน และตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวในจังหวัดนนทบุรี โดยใช้แบบรายการศึกษาชุมชน (Community Study) และแบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources Audit)

2.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มตัวแทนจากภาครัฐ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รวมถึงภาคประชาชนและนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวรวมจำนวน 30 คน

3. ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment) และสภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ด้วยเทคนิค SWOT Analysis

4. การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยการตรวจ

สอบข้อมูลจากแหล่งที่มาของข้อมูล ด้านสถานที่ เวลา และบุคคล

5. วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด สรุปเป็นรูปแบบในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดนนทบุรี

ผลการวิจัย

จังหวัดนนทบุรีตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตภาคกลาง ติดกับกรุงเทพมหานคร ที่มีความเจริญในแทบทุกด้านเทียบเท่ากับกรุงเทพมหานคร และเป็นจังหวัดที่มีคนอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุดอีกจังหวัดหนึ่งของประเทศไทยแต่ในท่ามกลางความเจริญของสังคมเมืองในปัจจุบัน นนทบุรีกลับมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เต็มไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตแบบไทย ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดนนทบุรีมีทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและปทุมธานี ทิศตะวันออกและทิศใต้ติดต่อกับกรุงเทพมหานคร ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีแม่น้ำไหลผ่าน จึงแบ่งออกเป็น 2 ฝั่ง พื้นที่ 3 ใน 4 ของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่มมีน้ำท่วมถึง มีคลองขนาดต่างๆ เชื่อมโยงกันหลายสาย ปัจจุบันได้พัฒนาระบบโครงสร้างทางคมนาคม การขยายโครงข่ายรถไฟฟ้าจากกรุงเทพมหานครและการขยายเส้นทางเชื่อมโยงตะวันออกถึงตะวันตก นักท่องเที่ยวมีโอกาสรู้ประสบการณ์ที่มากขึ้น จังหวัดนนทบุรีสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวได้จากผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของจังหวัดนนทบุรี

1) ทรัพยากรธรรมชาติ คือแม่น้ำเจ้าพระยาและสวนผลไม้ นนทบุรีมีชื่อเสียงที่สุดคือทุเรียน ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นราชาแห่งผลไม้ ซึ่งมีต้นกำเนิดอยู่ที่อำเภอเมือง อำเภอปากเกร็ดมีเกาะเกร็ดเป็นเกาะที่เกิดขึ้นเองกลางแม่น้ำ นักท่องเที่ยว

สามารถศึกษาและเยี่ยมชมวิถีชีวิตชาวมอญได้

2) ทรัพยากรวัฒนธรรม นนทบุรีมีวัดเก่าและโบราณสถานที่มีศิลปประติมากรรมและทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ควรค่าแห่งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อาทิเช่น วัดเขมาภิรตารามราชวรวิหาร วัดเฉลิมพระเกียรติวรวิหาร วัดโชติการาม วัดปราสาท วัดชมพูเวก วัดสังฆทาน วัดไทรมาเหนือใต้ ศาลากลางจังหวัดนนทบุรีหลังเก่าและศาลหลักเมืองเดิม ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง วัดปรมัยยิกาวาสวรวิหาร วัดไผ่ล้อม วัดเสาชิงช้า วัดนิมิตินิเวศน์ วัดเกาเตาพญาเจ่ง วัดชลประทานรังสฤษดิ์ วัดกลางเกร็ด และวัดบางจาก ที่อำเภอปากเกร็ด วัดเสาชิงช้า วัดสวนแก้ว วัดปรางค์หลวง วัดอัมพวัน วัดราษฎร์ประคองธรรม และวัดตันตือภิกขุ ที่อำเภอบางใหญ่ วัดบางไผ่ พระอารามหลวง และวัดบรมราชากาญจนานิกะกอนุสรณ์ (วัดเล่งเน่ยยี่ 2) ที่อำเภอบางบัวทอง วัดเสนีวงศ์ วัดไทรใหญ่ และวัดคลองขวาง ที่อำเภอไทรน้อย วัดเพลง วัดโพธิ์บางไผ่ วัดชลอ วัดขนุน วัดบางไกรโน และวัดบางอ้อยช้าง ที่อำเภอบางกรวย

3) ทรัพยากรมรดกประเพณี เช่น งานเทศกาลผลไม้และของดีเมืองนนท์ งานวัฒนธรรมสองฝั่งเจ้าพระยามหาเจษฎาบดินทร์ งานแข่งเรือยาวประเพณี ชิงถ้วยพระราชทาน งานสมโภชน์ศาลหลักเมืองนนทบุรี อำเภอเมืองนนทบุรี งานสงกรานต์ชาวมอญ ประเพณีริ้วมอญ งานขนบรูป ฌ วัดปรมัยยิกาวาส อำเภอปากเกร็ด งาน รศ. 121 และงานกาชาด ที่อำเภอบางใหญ่ เทศกาล

ถือศีลกินเจ วัดบรมราชากาญจนานิกะกอนุสรณ์ (วัดเล่งเน่ยยี่2) อำเภอบางบัวทอง เทศกาลตักบาตรดอกไม้อำเภอไทรน้อย ประเพณีทำบุญตักบาตรพระร้อยแปด งานแห่เทียนพรรษา งานตักบาตรพระร้อยแปดและแข่งเรือยาว งานแห่พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ อำเภอบางกรวย

4) ทรัพยากรกิจกรรม ได้แก่ท่องเที่ยวตลาดน้ำ ล่องเรือไหว้พระ 9 วัด ชมการแข่งขันเรือยาว การประกวดสามล้อและรถเฟี้ยว เมืองนนท์ กิจกรรมตักบาตรดอกไม้อำเภอปากเกร็ด กิจกรรมประกวดเรือประเพณีเพื่อสุขภาพ ล่องเรือรอบเกาะเกร็ด ชมวิถีชีวิตดั้งเดิม เที่ยวตลาดน้ำ เที่ยวงานวัด ชมชิมตลาดขนมผลไม้ ทอดผ้าป่า ทำบุญตักบาตรทำบุญตรุษไทย ตรุษจีน เดินตลาดนัดกลางคืนและการแสดงคอนเสิร์ต

5) ทรัพยากรบริการ เช่น ศูนย์ประชุมขนาดใหญ่ (เมืองทองธานี) โรงพยาบาลที่ได้มาตรฐานรับรอง ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ ร้านอาหาร การคมนาคมขนส่งทางรถ เรือ และรถไฟฟ้า

2. วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของในพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนนทบุรี

ผลการวิเคราะห์วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ของในพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนนทบุรี สามารถสรุปตามตารางได้ดังต่อไปนี้

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์หวัเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของในพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนันทบุรี

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<ol style="list-style-type: none"> 1. ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ได้เปรียบทางภูมิอากาศและธรรมชาติที่งดงาม 2. โดดเด่นเรื่องวัฒนธรรม มีวัดเก่ามากมาย มีศาสนสถานและสถาปัตยกรรมที่เก่าแก่งดงาม มีความร่ำรวยทางวัฒนธรรม 3. มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ 4. สถานที่ตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร การเดินทางสะดวก 5. มีสวนผลไม้เป็นที่ปลูกทุเรียนที่มีชื่อเสียงและมีราคาสูง 6. มีบริการร้านอาหารหลากหลายระดับ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาและตามแหล่งชุมชน 7. สามารถท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดความร่วมมือของคนในชุมชน เพราะมีชีวิตความเป็นเมืองมากขึ้น ต่างคนต่างอยู่ต่างทำงาน 2. ขาดการประชาสัมพันธ์และขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ ขาดความคิดสร้างสรรค์ในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว 3. ขาดคณะกรรมการดูแลด้านการท่องเที่ยว ทรัพยากรบุคคลมีน้อย ทำให้การทำงานไม่คล่องตัวเท่าที่ควร 4. นโยบายไม่มีความต่อเนื่องด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว 5. ความเจริญทางวัตถุเพิ่มมากขึ้นแต่สังคมเกษตรกรรมลดลง และเกิดการเลือนหายของวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม
โอกาส	อุปสรรค
<ol style="list-style-type: none"> 1. นันทบุรีสามารถที่จะขยายตัวด้านการท่องเที่ยว 2. พัฒนาความสะดวกสบายในการเดินทางมาท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงไปสู่ภูมิภาคต่างๆได้ 3. กระตุ้นการอนุรักษ์ที่ยั่งยืน ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4. สร้างตราสินค้าท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพิ่มมูลค่าสินค้าประจำจังหวัดโดยการแปรรูป 5. เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้ให้ชุมชน สร้างความมั่นคงให้ประเทศ 6. อนุรักษ์สันทนสนุนและส่งเสริมผลิตภัณฑ์เรียนนนให้เป็นที่รู้จักในระดับโลก 7. ส่งเสริมเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ดให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น 8. พัฒนาให้จังหวัดนันทบุรีเป็นที่รู้จักทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมสร้างความสมดุลระหว่างธรรมชาติและวัฒนธรรม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปัญหาการจราจรติดขัดหนาแน่น 2. ปัญหาคูหาทุกภัย 3. ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติเสื่อมโทรม 4. ปัญหาแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาก่อสร้างที่อยู่อาศัยและสาธารณูปโภคต่างๆ เกิดปัญหาประชากรแฝง ก่อให้เกิดอาชญากรรม 5. ปัญหาความไม่มั่นคงทางการเมือง ทำให้ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในด้านการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาที่ไร้ทิศทาง โดยไม่มีการวางแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดนันทบุรี

จากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของจังหวัดนันทบุรี สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมจากภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชน และนักท่องเที่ยว

ในการพัฒนาองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรมและด้านจิตใจ กล่าวคือ

1) ด้านสิ่งแวดล้อม โดยวางแผนการพัฒนาจังหวัดนันทบุรีเป็นศูนย์อนุรักษ์พันธุ์ทุเรียนที่โดดเด่นระดับโลก สร้างแหล่งเรียนรู้ เพาะปลูก

และอนุรักษ์ทุเรียนหนที่ดั้งเดิมที่ตำบลบางรักน้อย อ.เมือง จ.นนทบุรี และปรับปรุงภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แบ่งพื้นที่สีเขียวเพื่อสร้างเขตอนุรักษ์ฟื้นฟูคลองดั้งเดิมของชุมชนให้กลับมามีชีวิตฟื้นฟูคลองให้กลับมาใช้ได้ ควบคุมระบบบำบัดน้ำเสียเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตชุมชนเมือง รมรงศ์ให้ทุกภาคส่วนประหยัดพลังงาน โดยภาครัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนงบประมาณ ภาคชุมชนเป็นผู้จัดการดูแล

2) ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรม โดยพัฒนาจังหวัดนนทบุรีให้เป็นสถาบันเรียนรู้ศึกษาอารยธรรมมอญ อบรมปลูกจิตสำนึกด้านความหวงแหนวัฒนธรรม ประเพณีวิถีชีวิตชุมชน ที่เกาะเกร็ด อ.ปากเกร็ด และจัดตั้งคณะกรรมการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและโบราณสถาน กำหนดให้ศาลากลางจังหวัดหลังเก่าเป็นศูนย์กลางของทุกกิจกรรมการท่องเที่ยว พัฒนาศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมชาวมอญ จัดตั้งศูนย์แสดงความเป็นมาของจังหวัดนนทบุรีริมน้ำตั้งแต่อดีต บ่งชี้เส้นทางและหลักฐานทางวัฒนธรรมที่ยังหลงเหลืออยู่ สื่อเรื่องราวของนนทบุรีศรีมหาอุทยานั้นมีเรื่องราวความเป็นมาอย่างไร ดำเนินงานโดยภาครัฐและขอความร่วมมือจากชุมชน

3) ด้านเศรษฐกิจ พัฒนาสินค้าและกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนสร้างจุดขายให้กับแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ต่อยอดและเพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชน เน้นหลักเศรษฐกิจพอเพียง วางแผนการจัดการด้านการตลาดการประชาสัมพันธ์เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง โดยติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดขนาดใหญ่ เชิญชวนโดยผู้มีชื่อเสียงที่อาศัยในแหล่งท่องเที่ยว นั้นๆ เพื่อสร้างการรับรู้และเชิญชวนให้มาท่องเที่ยวในจังหวัดนนทบุรี

4) ด้านสังคม โดยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนและเป็นเมืองที่น่าอยู่ และให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วม สร้างเครือข่ายเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน จัดอบรมทักษะ

การประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้สู่ชุมชน และสร้างมาตรฐานความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดนนทบุรี พัฒนาชุมชนให้เป็นเมืองน่าอยู่ที่มีแต่ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปลอดภัยเสพติดปลูกฝังเยาวชนให้รักในท้องถิ่นของตนเอง ชวนนทบุรีมีคุณภาพชีวิตที่ดีให้ครอบครัวได้มีโอกาสทำกิจกรรม ส่งเสริมเรียนรู้ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นเพื่อร่วมใจกันรักษาไว้ นำเอาเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดความสะดวกสบายแก่ผู้มาท่องเที่ยว โดยไม่กระทบวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวนนทบุรี โดยหลักสำคัญคือให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยภาครัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนงบประมาณในโครงการดังกล่าว ประสานงานโดยผู้นำชุมชน และชุมชนเป็นผู้จัดการดูแล

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนนทบุรี สรุปได้ว่า ในด้านที่ตั้งและทรัพยากรการท่องเที่ยว ถือเป็นจุดแข็งของจังหวัดนนทบุรี คืออยู่ในเขตภูมิอากาศดีที่สามารถเที่ยวได้ตลอดปี มีความสะดวกในการเดินทาง รองรับการเดินทางหลากหลายประเภท เช่น เรือ รถประจำทาง และรถไฟฟ้า โดยใช้เวลาเดินทางไม่นานจากกรุงเทพมหานคร นนทบุรีมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่โดดเด่น คือ แม่น้ำเจ้าพระยา และมีวิถีชีวิต เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า ทั้งโบราณสถานโบราณวัตถุ และวัดเก่าที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน จุดอ่อน คือ ขาดความร่วมมือของคนในชุมชน เพราะมีวิถีชีวิตความเป็นเมืองมากขึ้น ต่างคนต่างอยู่ต่างทำงาน ขาดการประชาสัมพันธ์และขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่อง การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ ขาดคณะกรรมการดูแลด้านการท่องเที่ยว ทรัพยากรบุคคลมีน้อย ทำให้การทำงานไม่คล่องตัวเท่าที่ควร นโยบายไม่มีความต่อเนื่องด้านการพัฒนาการ

ท่องเที่ยว ความเจริญทางวัตถุเพิ่มมากขึ้นแต่สังคมเกษตรกรรมลดลง และเกิดการเลือนหายของวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม โอกาสนันทบุรีสามารถที่จะขยายตัวด้านการท่องเที่ยว พัฒนาความสะดวกสบายในการเดินทางมาท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงไปสู่ภูมิภาคต่างๆได้ ทั้งยังกระตุ้นการอนุรักษ์ที่ยั่งยืน ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่งเสริมสินค้าท้องถิ่น สร้างตราสินค้าท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพิ่มมูลค่าสินค้าประจำจังหวัดโดยการแปรรูป ทำให้เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้ให้ชุมชน สร้างความมั่นคงให้ประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสให้เกิดกระแสอนุรักษ์สนับสนุนและส่งเสริมผลิตภัณฑ์เรือนันทบุรีให้เป็นที่รู้จักในระดับโลก ส่งเสริมเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ดให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น และพัฒนาให้จังหวัดนันทบุรีเป็นที่รู้จักทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมสร้างความสมดุลระหว่างธรรมชาติ ความเจริญและวัฒนธรรมในทางกลับกัน การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดนันทบุรี มีอุปสรรคจากภายนอก ได้แก่ ปัญหาการจราจรติดขัดหนาแน่น ปัญหาอุทกภัย ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการจัดการขยะ ปัญหาการระบายน้ำเสีย ซึ่งมีผลพิษมาก ส่งผลต่อความเสื่อมโทรมของธรรมชาติ ปัญหาแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาก่อสร้างที่อยู่อาศัยและสาธารณูปโภคต่างๆ เกิดปัญหาประชากรแฝง ก่อให้เกิดอาชญากรรม และปัญหาความไม่มั่นคงทางการเมือง ทำให้ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในด้านการท่องเที่ยว ไม่มีการวางแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดนันทบุรี ควรมีการวางรูปแบบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชัดเจน 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่

1) ด้านการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีเป้าหมายที่พยายามสร้างความตระหนักถึงความสามารถดำรง

อยู่ได้ของทรัพยากรการท่องเที่ยว ให้มีความดึงดูดใจไม่เสื่อมคลาย ในขณะที่เดียวกันต้องคำนึงถึงคุณภาพที่ชุมชนและนักท่องเที่ยวจะได้รับ ซึ่งทั้งหมดนั้นต้องเกิดความสมดุล เพื่อประโยชน์แก่ชนรุ่นหลัง และดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วม (วิธนา ชุ่มบัณฑิต, 2557) ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวควรเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และพัฒนาไปพร้อมกับเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมและจิตใจ โดยมีการอนุรักษ์อย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย รวมกลุ่มท่องเที่ยวในจังหวัด เน้นการอนุรักษ์ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง สร้างสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับนักท่องเที่ยว วางแผนการตลาดและการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ชุมชนเจ้าบ้านมีการต้อนรับที่ดี การจัดการอย่างที่มีคุณภาพ และการรักษาสิ่งแวดล้อมโดยไม่ทำลายวิถีชีวิตดั้งเดิม ส่งเสริมการอนุรักษ์ การเรียนรู้และสืบสานเพื่อความยั่งยืน

2) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน นักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมร่วมของชุมชน นักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยทุกภาคส่วนต้องได้รับผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์, 2553) ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยอาศัยการมีส่วนร่วม โดยชุมชนร่วมกันอนุรักษ์และพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง เป็นผู้ดูแลให้ความรู้ทำความเข้าใจกับนักท่องเที่ยวในเรื่องการอนุรักษ์ ตลอดจนสร้างเครือข่ายอาสาสมัครอบรมสมาชิกในแหล่งท่องเที่ยวให้ ผู้นำชมแหล่งท่องเที่ยว ร่วมมือกับภาครัฐและภาคเอกชนวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนต้องเข้าใจในการท่องเที่ยว มีใจในการบริการนักท่องเที่ยว เช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวที่เข้าใจชุมชน มีจิตสำนึกในการท่องเที่ยว ไม่ทำลายธรรมชาติ ให้มีความสำคัญต่อการรักษาความสะอาดและความ

เป็นดั้งเดิมของชุมชนไว้

3) ด้านการสร้างกิจกรรม การเรียนรู้ การสื่อความหมายเพื่อนำเสนอประสบการณ์ที่มีคุณภาพ และปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์แก่นักท่องเที่ยว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

การปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์แก่นักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยให้ความรู้อบรม ทัศนคติ ให้มีจิตสำนึกในด้านการดูแลและรักษาสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น ควรปลูกฝังตั้งแต่ระดับเยาวชน โดยให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ เรียนรู้ความเป็นมา มีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชนโดยภาครัฐให้การสนับสนุนทางวิชาการและขั้นตอนการปฏิบัติที่ถูกต้อง กระตุ้นให้เกิดความคุ้มค่าในการเรียนรู้ สร้างความรู้สึกหวงแหนให้เกิดขึ้น ความอยากเรียนรู้เพื่อที่จะอนุรักษ์จะตามมา จัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้แก่คนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องครอบคลุมทั้งสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและจิตใจ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

2. ภาครัฐควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดนนทบุรี ตามความคิดเห็น จากชุมชน นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง

3. ภาคเอกชนควรวางแผนการดำเนินการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำหน้าที่อย่างถูกต้องและจริงจัง เพื่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงสุด พร้อมกันนี้ควรพัฒนาสภาพพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงามสามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่โดดเด่นของจังหวัดนนทบุรี

ข้อมูลอ้างอิง

- นิภารัตน์ สายประเสริฐ. (2553). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์. (2553). การท่องเที่ยวชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โอเอส พรินติ้ง เฮ้าส์.
- พยอม ธรรมบุตร. (2546). แบบการตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พยอม ธรรมบุตร. (2546). แบบรายการตรวจสอบการศึกษาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พยอม ธรรมบุตร. (2546). เอกสารประกอบการเรียนการสอนหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2554). CBT มีมิติ พื้นที่ทางสังคมของชุมชนในการกำหนดทิศทาง การท่องเที่ยว สร้างการเรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน (พิมพ์ครั้งที่ 1). เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์.
- เอกชัย บุญยาภิษฐาน. (2553). คู่มือวิเคราะห์ SWOT อย่างมืออาชีพ (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.